

ข้อมูลพื้นฐานที่มีความจำเป็นสำหรับ การบริหารจัดการงานสาธารณสุข

กนกวรรณ บัวประสิทธิ์ชัย* และ ปวีณา เชาวลิทวงศ์

ภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหการ คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กทม.10330

บทคัดย่อ: ในการบริหารจัดการงานสาธารณสุขมีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลสุขภาพเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและประมวลผลผลลัพธ์ทางสุขภาพ โดยสถานพยาบาลมีหน้าที่ส่งข้อมูลสุขภาพรายบุคคลรวมถึงข้อมูลอื่นๆตามความต้องการใช้งานไปยังหน่วยงานทางสาธารณสุข แต่เนื่องจากความต้องการใช้งานข้อมูลเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์และสนับสนุนการดำเนินงานสาธารณสุขตามหน้าที่ความรับผิดชอบมีความแตกต่างกัน ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนในการส่งข้อมูลดังกล่าว ดังนั้นจึงเกิดแนวคิดในการจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความจำเป็นสำหรับงานสาธารณสุขซึ่งครอบคลุมและตอบสนองความต้องการได้อย่างแท้จริง งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดข้อมูลพื้นฐานสำหรับการบริหารจัดการงานสาธารณสุขโดยศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่มีในปัจจุบัน วิเคราะห์ความต้องการใช้งานข้อมูลเพื่อประโยชน์ในด้านต่างๆ จากการศึกษาพันธกิจ ภาพรวมของดัชนีชี้วัดสุขภาพ รายงานและสถิติที่ใช้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ รวมถึงองค์ประกอบระบบข้อมูลสุขภาพ เพื่อคัดกรองและลดความซ้ำซ้อนของข้อมูล ซึ่งผลที่ได้สามารถจำแนกกลุ่มข้อมูลตามแหล่งที่มาเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มข้อมูลที่รวบรวมได้จากการให้บริการของสถานพยาบาล และกลุ่มข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ ข้อมูลดังกล่าวสามารถนำไปประมวลผลทางสถานะสุขภาพ ปัจจุบันยังสุขภาพและระบบบริการสุขภาพ เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผน การกำหนดนโยบายและการดำเนินงานด้านสาธารณสุขทั้งนี้เพื่อให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศ

คำสำคัญ: ระบบสารสนเทศ ข้อมูลสุขภาพ การจัดการสุขภาพ

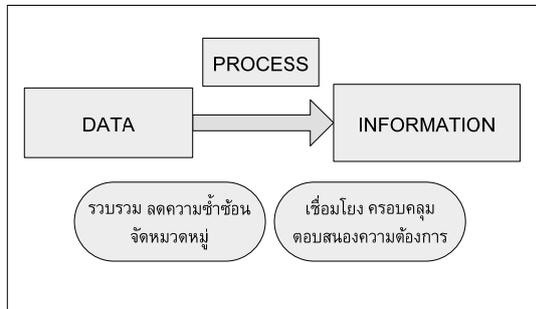
บทนำ: ข้อมูลในงานสาธารณสุขเกิดจากการเก็บบันทึกข้อมูลประวัติผู้ป่วยในการมารับบริการที่สถานพยาบาล¹⁾ (คลินิก สถานีอนามัยและโรงพยาบาล) เพื่อใช้ติดตามผลการรักษาพยาบาลและนำไปสรุปเพื่อจัดทำรายงานการให้บริการต่างๆที่เป็นประโยชน์ในการวางแผนการดำเนินงานและบริหารจัดการสถานพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข กำหนดโครงสร้างชุดข้อมูลสุขภาพรายบุคคลซึ่งเรียกเก็บจากสถานพยาบาลเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการกำหนดยุทธศาสตร์ วางแผนนโยบายเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของประชาชน ใช้ในการประมวลผลการบริหารจัดการ การบริการสาธารณสุขและผลลัพธ์ทางสุขภาพระดับประเทศ²⁾ นอกจากนี้หน่วยงานอื่นยังมีความต้องการข้อมูลเพื่อสนองตอบวัตถุประสงค์การใช้งานที่ต่างกันของแต่ละหน่วยงานเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายด้านสุขภาพทั้งในเรื่องการบริหารงบประมาณ ทรัพยากร และติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการต่างๆในงานสาธารณสุข³⁾ เพื่อแก้ไขปัญหาสุขภาพของประชาชน ซึ่งความต้องการข้อมูลมีบางส่วนที่ซ้ำซ้อนกันและมีหน้าที่ต้องการซึ่งอยู่นอกเหนือจากฐานข้อมูลสุขภาพรายบุคคล อีกทั้งยังมีการใช้โปรแกรมในการรับและส่งข้อมูลต่างกัน ทำให้สถานพยาบาลมีภาระงานและใช้เวลาในการดำเนินงาน

เพื่อส่งข้อมูลมาก จะเห็นวาระบบการจัดการข้อมูลสุขภาพในปัจจุบันมีประสิทธิภาพไม่ดีมากนัก จึงทำให้เกิดแนวคิดในการกำหนดข้อมูลพื้นฐานที่มีความจำเป็นสำหรับสนับสนุนการบริหารจัดการในระบบสาธารณสุขให้ครอบคลุม สนองต่อความต้องการของผู้ใช้งานข้อมูลและสามารถใช้งานข้อมูลเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการบริหารสถานพยาบาลได้ โดยลดความซ้ำซ้อน ของข้อมูลที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถตอบสนองความต้องการในการนำไปใช้งานได้อย่างแท้จริง

การกำหนดข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการบริหารจัดการงานสาธารณสุขมีแนวคิดที่จะศึกษาข้อมูลและวิเคราะห์สารสนเทศที่มีในระบบงานสาธารณสุข⁴⁾ เนื่องจากการมีระบบสารสนเทศที่ดีมีส่วนช่วยสนับสนุนการทำงานในส่วนต่างๆของสถานพยาบาลให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้นและจะเอื้อประโยชน์ในการบริหารจัดการและการบริการด้านสาธารณสุขโดยรวมของประเทศ มีหลักการมาจากการพิจารณาและศึกษาสารสนเทศที่มีในระบบสาธารณสุขทั้งจากเอกสารรายงานที่มีใช้งานในหน่วยงาน สถิติและดัชนีชี้วัดสุขภาพที่ใช้ในปัจจุบันจากแหล่งข้อมูลต่างๆ รวมทั้งกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐานที่สถานพยาบาลควรมี สามารถตอบสนองและครอบคลุม

*ติดต่อได้ที่ nuinarak@hotmail.com โทรศัพท์ 0 2218 6845 โทรสาร 0 2218 6845

ความต้องการใช้งานโดยศึกษาจากพันธกิจหรือหน้าที่หลักของหน่วยงานทางด้านสาธารณสุขเพื่อให้ทราบที่มาความต้องการใช้งานข้อมูลและการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ

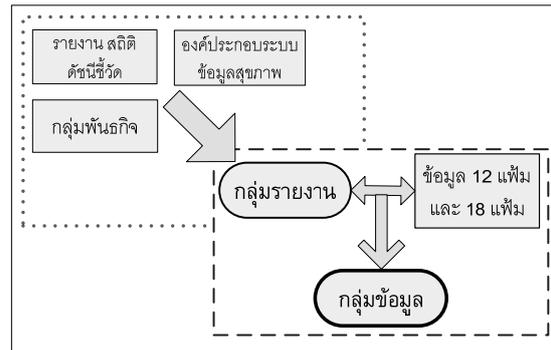
รูปที่ 1 แนวทางของข้อมูล

จากรูปที่ 1 แสดงให้เห็นถึงแนวทางของข้อมูลซึ่งมาจากการรวมข้อมูลทั้งหมดที่จัดเก็บจากสถานพยาบาลและแหล่งกำเนิดข้อมูลต่างๆ คัดเลือกข้อมูลเพื่อลดความซ้ำซ้อน จัดหมวดหมู่ตามความสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ โดยคำนึงถึงองค์ประกอบของระบบข้อมูลสุขภาพ ความสอดคล้องและความครอบคลุมในการใช้งานข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อกำหนดและแนวทางการปฏิบัติงานทางสาธารณสุข สามารถเชื่อมโยงข้อมูลในระบบให้กลายเป็นสารสนเทศที่ดีสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการทำงานด้านสาธารณสุข ทั้งในระดับปฏิบัติการและระดับนโยบายในการวางแผนการดำเนินงานและการตัดสินใจของผู้บริหารเพื่อการบริหารจัดการสถานพยาบาล⁵⁾

วิธีการ: จากหลักการในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการงานสาธารณสุข มีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

ในส่วนของการศึกษาและวิเคราะห์สารสนเทศที่มีในระบบสาธารณสุขเริ่มจากการกำหนดขอบเขตงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องระบบสุขภาพ ทำการคัดเลือกและออกแบบจนได้กลุ่มรายงานพื้นฐานที่ควรมีซึ่งมาจากการพิจารณาและวิเคราะห์เอกสารรายงานที่มีใช้งานในหน่วยงาน สถิติและภาพรวมดัชนีชี้วัดสุขภาพที่ใช้ในปัจจุบันจากแหล่งข้อมูลต่างๆ^{6,8)} รวมทั้งองค์ประกอบระบบข้อมูลสุขภาพ และเพื่อให้ทราบว่าแต่ละหน่วยงานมีความต้องการใช้งานข้อมูลอย่างไรและใช้ข้อมูลอะไรบ้างจึงต้องทำการศึกษาพันธกิจเพื่อให้รู้ถึงหน้าที่หลักของแต่ละหน่วยงานรวมถึงศึกษาข้อมูลในระบบสาธารณสุขปัจจุบัน

เปรียบเทียบกับข้อมูลที่ใช้ทำสรุปรายงานดังกล่าว รวบรวมข้อมูลทั้งหมดโดยลดความซ้ำซ้อน ออกแบบและคัดเลือกข้อมูลบนพื้นฐานของข้อมูลที่มีอยู่จริง คำนึงถึงความต้องการของผู้ใช้งานและความเป็นไปได้ในการจัดเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและตอบโจทย์ความต้องการได้อย่างแท้จริง ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการบริหารจัดการด้านสาธารณสุขให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังรูปที่ 2

รูปที่ 2 แนวทางการได้มาของข้อมูล

ผลและวิจารณ์: จากแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการบริหารจัดการงานสาธารณสุขทำให้ได้ผลจากการศึกษาข้อมูลในระบบสาธารณสุขปัจจุบันจากสถานพยาบาลซึ่งเป็นผู้ให้หรือผู้ส่งข้อมูลแก่กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นผู้รับข้อมูลและนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆตามความต้องการใช้งานข้อมูลโดยพิจารณาจากพันธกิจหลักของหน่วยงาน รวมถึงการศึกษาสารสนเทศที่มีใช้ในปัจจุบันจากรายงาน สถิติ ภาพรวมดัชนีชี้วัดสุขภาพและองค์ประกอบระบบข้อมูลสุขภาพ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในระบบสาธารณสุขปัจจุบัน

กระทรวงสาธารณสุขกำหนดโครงสร้างแฟ้มข้อมูลมาตรฐาน คือ ข้อมูลด้านสาธารณสุขของบุคคลที่อยู่ในความรับผิดชอบของสถานพยาบาล เพื่อนำส่งให้กับกระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานต่างๆ พบว่าปัจจุบันโรงพยาบาลถูกเรียกเก็บข้อมูลเพิ่มในส่วนของแฟ้มส่งเสริมสุขภาพอีก 6 แฟ้ม ซึ่งมีโครงสร้างเหมือนกับแฟ้มข้อมูลมาตรฐาน 18 แฟ้ม ทำให้เกิดแนวคิดในการรวมข้อมูลทั้ง 12 และ 18 แฟ้มเข้าด้วยกันเพื่อลดความซ้ำซ้อนของข้อมูลในระบบปัจจุบัน

ผลการวิเคราะห์พันธกิจของหน่วยงานในระบบสาธารณสุข

รวบรวมพันธกิจจากหน่วยงานที่ได้ทำการศึกษา

สถานพยาบาลภายใต้สังกัดกระทรวงสาธารณสุขทั้งสถานีนอนามัยและโรงพยาบาล สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (สนย.) และหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) และสำนักงานประกันสังคม (สปส.) ทำการศึกษาถึงพันธกิจของหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องในระบบสาธารณสุขซึ่งจากการศึกษาพบว่า หน่วยงานหลายแห่งมีพันธกิจที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้นจึงได้รวบรวมและจัดกลุ่มความสัมพันธ์ตามลักษณะงานที่ใกล้เคียงกันในแต่ละด้านดังตารางที่ 1

จะเห็นว่าการสรุปพันธกิจที่ได้จากหน่วยงานในระบบสาธารณสุขทำให้ทราบถึงความต้องการใช้งานข้อมูลเพื่อตอบสนองพันธกิจหรือหน้าที่หลักของหน่วยงานในการดำเนินงานทางสาธารณสุข

ตารางที่ 1 รายละเอียดการจัดกลุ่มความสัมพันธ์ของหน่วยงานในระบบสาธารณสุข

กลุ่มพันธกิจ	รายละเอียดพันธกิจ
ระบบสุขภาพ	พัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการด้านสุขภาพติดตาม กำกับดูแล ระบบสุขภาพในภาพรวม ทั้งการรักษา ส่งเสริม ป้องกัน และฟื้นฟู รวมถึงการพัฒนาบุคลากรบริหารยุทธศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพและสร้างระบบการบริหารจัดการที่ได้มาตรฐานและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
การมีส่วนร่วมและการประสานงาน	ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสุขภาพ เน้นให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทและพัฒนาศักยภาพด้านพฤติกรรมและสำนึกทางสุขภาพ เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผล
การป้องกันและควบคุมโรค	สร้างระบบการป้องกันและควบคุมโรคที่มีประสิทธิภาพ ให้ความรู้ประชาชนสัมพันธ์แก่ประชาชนเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพในเรื่องการป้องกันและควบคุมโรคให้ถูกต้อง
ระบบบริการ	ส่งเสริม พัฒนาให้เกิดระบบบริการสุขภาพที่ดี จัดการบริการและพัฒนาคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐาน
สิทธิ	ให้บริการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิ และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้ประชาชนเข้าใจในเรื่องของสิทธิการรักษาก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศและสังคมโดยรวม
การเงิน	บริหารจัดการกองทุนให้มีประสิทธิภาพ (เน้นเฉพาะในหน่วยงานเกี่ยวข้องกับการบริหารกองทุน ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของหน่วยงาน)

ผลการวิเคราะห์รายงาน สถิติ ภาพรวมดัชนีชี้วัดสุขภาพ

จากการศึกษารายงานและสถิติของหน่วยงานต่างๆในประเทศไทยพบว่า มีลักษณะที่แบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ ระดับปฏิบัติการและระดับนโยบาย ซึ่งรายงานและสถิติที่ใช้นั้นเหมือนกันเพียงแต่ต่างกันตามขอบเขตความรับผิดชอบของหน่วยงานในการใช้งาน เช่น อัตราการเกิดในระดับนโยบายจะมองภาพรวมการเกิดของทั้งประเทศแต่ในระดับปฏิบัติการจะแยกตามพื้นที่

ภาพรวมดัชนีชี้วัดสุขภาพศึกษาจากงานวิจัยรายงานการศึกษาโครงการทบทวนกรอบและชุดดัชนีชี้วัดสุขภาพระดับชาติ⁶⁾, รายการชุดตัวชี้วัดสุขภาพแห่งชาติ⁷⁾ และการทบทวนกรอบแนวคิดกระบวนการจัดทำชุดดัชนีชี้วัดสุขภาพ กรณีศึกษาองค์กรระดับนานาชาติ⁸⁾ ซึ่งพบว่าทั้ง 3 งานวิจัยมีลักษณะการแบ่งกลุ่มดัชนีชี้วัดสุขภาพที่ใกล้เคียงกันเพียงแต่มีการแบ่งกลุ่มย่อยภายในที่แตกต่างกันบ้างเล็กน้อยเนื่องจากขอบเขตงานวิจัยต่างกัน

อีกทั้งยังศึกษารายงานและสถิติต่างประเทศประกอบด้วย เช่นในประเทศที่มีการพัฒนาทางสาธารณสุขแล้วอย่างอเมริกา พบว่ามีรายงาน สถิติหลักๆที่คล้ายคลึงกับประเทศไทย สะท้อนให้เห็นว่าสถิติ รายงานที่รวบรวมมาเพียงพอและครอบคลุมการนำไปใช้บริหารจัดการงานสาธารณสุขได้และทำให้มั่นใจว่าข้อมูลที่เกิดจากการรวบรวมมาจากรายงานนั้นสามารถนำไปประมวลผลเป็นสารสนเทศได้อย่างถูกต้องและนำไปใช้ประโยชน์ทางสาธารณสุขได้เป็นอย่างดี

ผลการจัดกลุ่มองค์ประกอบของระบบข้อมูลสุขภาพ

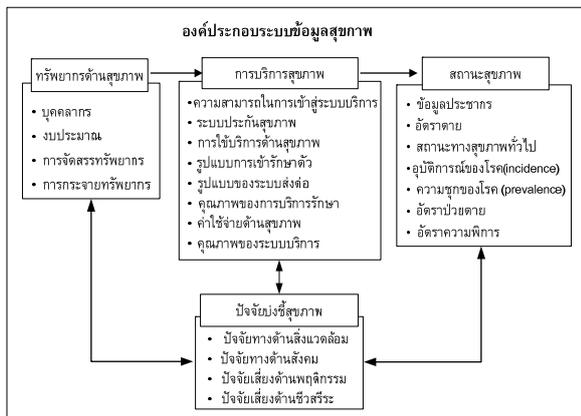
การมีข้อมูลสุขภาพที่ครอบคลุมจะสามารถสะท้อนให้เห็นถึงผลลัพธ์ทางสุขภาพในภาพรวมได้ครบทุกมิติขององค์ประกอบสุขภาพ โดยพิจารณาในแต่ละส่วนว่ามีข้อมูลอะไรบ้าง และคำนึงถึงความต้องการใช้ข้อมูลในการประเมินผลตามกลุ่มของรายงาน ดัชนีชี้วัดสุขภาพ

รูปที่ 3 แสดงถึงองค์ประกอบของระบบข้อมูลสุขภาพในแต่ละด้าน ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้เช่น

- สถานะสุขภาพ เป็นข้อมูลพื้นฐานที่แสดงให้เห็นถึงภาวะสุขภาพและการเกิดโรคต่างๆ เช่น การเจ็บป่วย การตาย สามารถนำข้อมูลนี้ไปใช้ในการวางแผนพัฒนาสุขภาพ
- ปัจจัยบ่งชี้สุขภาพ เป็นข้อมูลที่ทำให้เห็นถึงสิ่งที่บ่งชี้ปัจจัยเสริมหรือสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาสุขภาพ เป็น

ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัย ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการวางแผนเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้น

- การบริการสุขภาพ สามารถบ่งบอกถึงคุณภาพและความสามารถในการให้บริการ ใช้ในการวางแผนการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงกระบวนการให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความคาดหวังในการรับบริการ
- ทรัพยากรด้านสุขภาพ แสดงให้เห็นถึงการจัดสรรทรัพยากรเพื่อประเมินความครอบคลุมของการบริการสาธารณสุข

รูปที่ 3 องค์ประกอบระบบข้อมูลสุขภาพ

จากแนวทางการได้มาของข้อมูลซึ่งเกิดจากการรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำรายงาน อ้างอิงและเทียบเคียงกับข้อมูลในปัจจุบัน ลดความซ้ำซ้อนและจัดกลุ่มตามความสัมพันธ์ของข้อมูล ทำให้จำแนกกลุ่มข้อมูลตามแหล่งที่มาได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มข้อมูลที่รวบรวมได้จากการให้บริการของสถานพยาบาล ซึ่งแบ่งย่อยตามลักษณะของข้อมูลได้ดังนี้ ข้อมูลบุคคล ข้อมูลการเสียชีวิต ข้อมูลการรับบริการ ข้อมูลการเฝ้าระวัง ข้อมูลยา ข้อมูลการวางแผนครอบครัว ข้อมูลการสร้างเสริมภูมิคุ้มกัน ข้อมูลอนามัยแม่และเด็ก ข้อมูลหลังคาเรือน ข้อมูลการเงินและข้อมูลการบริหาร
2. กลุ่มข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพของบุคคล
ข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลพื้นฐานที่มีความจำเป็นสำหรับการบริหารจัดการงานสาธารณสุขซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆโดยสรุปเป็นภาพรวมรายงานที่เกี่ยวข้องและเป็นพื้นฐานในงานสาธารณสุขเท่านั้น ไม่รวมในเรื่องของภาพรวมการพัฒนาประเทศในด้านอื่น เช่น การเมือง เศรษฐกิจ สังคม ซึ่งกลุ่มรายงานที่

ได้นี้เป็นที่มาของความต้องการใช้ข้อมูลทางด้านสาธารณสุขในประเทศไทย เพื่อตรวจติดตามและวัดความเปลี่ยนแปลงด้านสุขอนามัยของประชาชน และประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายด้านสาธารณสุข สามารถแบ่งรายงานเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. สถานะสุขภาพ (Health status) เป็นตัวประเมินสถานการณ์และสะท้อนปัญหาที่แท้จริง สามารถวัดผลที่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางสุขภาพของประชากรประกอบด้วย

- การเกิด (Birth)
- การตาย (Mortality)
- การเจ็บป่วย (Morbidity)
- อายุคาดหมายเฉลี่ย (Life expectancy)

2. ปัจจัยบ่งชี้สุขภาพ (Health determinants) เป็นตัวที่บ่งบอกสาเหตุที่ทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่เกิดขึ้น เพื่อกำหนดวิธีการแก้ไขปัญหาสุขภาพซึ่งประกอบด้วย

- พฤติกรรมสุขภาพ (Lifestyle)
- ภาวะโภชนาการ (Nutrition)
- แนวโน้มทางสังคม (Social trends)
- สิ่งแวดล้อม (Health & environment)

3. ระบบบริการสุขภาพ (Health system) เมื่อทราบสถานการณ์และปัจจัยที่เป็นสาเหตุซึ่งมีผลกระทบต่อสุขภาพแล้ว จะต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในลักษณะของการปฏิบัติการจริง สามารถบริหารจัดการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ เพื่อสนองตอบความต้องการและรองรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้น ซึ่งประกอบด้วย

- การบริการ (Services)
- ทรัพยากร (Resources)
- การบริหารจัดการ (Management)
- การเงิน (Financial)
- สิทธิ (Right)

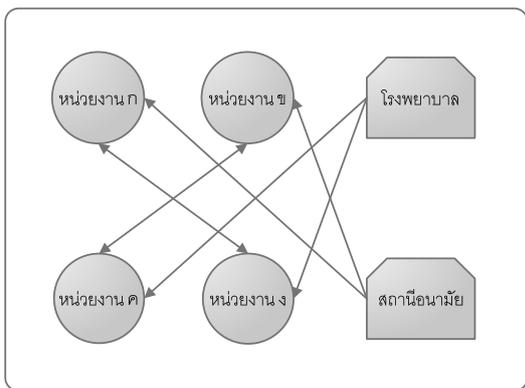
กลุ่มของรายงานดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการนำข้อมูลไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในงานสาธารณสุข ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการมีข้อมูลพื้นฐานที่ดีจะทำให้มีระบบสารสนเทศที่ดีและสามารถนำข้อมูลไปใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งจะช่วยสนับสนุนการดำเนินการและการบริหารจัดการงานสาธารณสุขให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ผลจากงานวิจัยนี้ได้ถูกนำเสนอในงานสัมมนาเรื่องความต้องการใช้งานข้อมูลด้านสาธารณสุขเพื่อกำหนดข้อมูล

มาตรฐานที่จำเป็นสำหรับการใช้งานด้านสาธารณสุขต่อหน่วยงานต่างๆที่นำข้อมูลไปใช้งานทั้งในระดับปฏิบัติการ ได้แก่ สถานีอนามัย สาธารณสุขอำเภอและระดับนโยบาย ได้แก่ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข สำนักงานประกันสังคม รวมถึงหน่วยงานวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งผู้เชี่ยวชาญทางสาธารณสุขมีความเห็นไปในทางเดียวกันกับผลสรุปที่ได้

สรุป: จากการศึกษาภาพรวมข้อมูลสุขภาพในระบบสาธารณสุขที่เป็นอยู่ในปัจจุบันที่มีความต้องการใช้งานข้อมูลตามวัตถุประสงค์และหน้าที่ความรับผิดชอบที่แตกต่างกันจากหลายหน่วยงานแล้วนำมาวิเคราะห์ บริหารจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ ลดความซ้ำซ้อน เชื่อมโยงข้อมูลให้ครอบคลุมและสนองความต้องการของผู้ใช้งาน เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่ครอบคลุมการใช้งานอย่างแท้จริง และสามารถเป็นสารสนเทศที่มีประโยชน์ตอบสนองความต้องการใช้งานเพื่อประโยชน์ในการบริหารสถานพยาบาล และสนับสนุนการบริหารจัดการงานสาธารณสุขให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

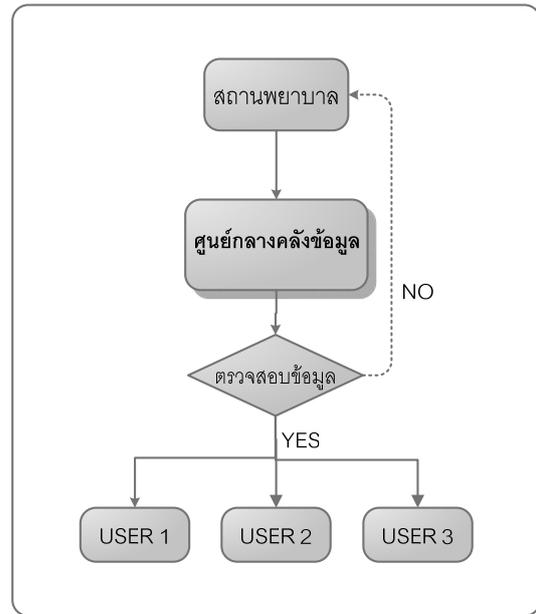
ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม: เนื่องจากรูปแบบการส่งข้อมูลในปัจจุบัน (ดังรูปที่4) เกิดความสับสน ยุ่งยากเพราะแต่ละหน่วยงานมีความต้องการข้อมูลที่ต่างกัน อีกทั้งยังใช้โปรแกรมซึ่งมีโครงสร้างและลักษณะข้อมูลในการรับส่งต่างกัน ทำให้ข้อมูลเกิดความคลาดเคลื่อนและผิดพลาดสูง เพื่อลดปัญหาดังกล่าวจึงเสนอแนวคิดโครงสร้างระบบศูนย์กลางข้อมูลสุขภาพ ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่เกิดจากสถานพยาบาลทุกแห่ง มีการตรวจสอบข้อมูลหากมีความผิดพลาดจะถูกส่งกลับไปให้สถานพยาบาลเพื่อทำการแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้องและส่งข้อมูลกลับมาที่ศูนย์กลางอีกครั้งเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ จากนั้นส่งข้อมูลต่อไปยังหน่วยงานให้ตรงกับ

รูปที่ 4 ขั้นตอนการรับส่งข้อมูลสุขภาพในปัจจุบัน

ความต้องการใช้งานข้อมูล ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ การให้บริการที่มีคุณภาพและทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน ช่วยให้ทุกหน่วยงานทำงานได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น (ดังรูปที่ 5)

ทั้งนี้ เป็นเพียงการนำเสนอแนวคิดเท่านั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจร่วมกันศึกษาในรายละเอียดของระบบเพิ่มเติม เพื่อพัฒนาให้ระบบนี้เกิดขึ้นจริง

รูปที่ 5 การออกแบบระบบศูนย์กลางข้อมูลสุขภาพ

กิตติกรรมประกาศ: งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากโครงการพัฒนาศักยภาพ-สมรรถนะการบริหารทรัพยากรและระบบงานเชิงบูรณาการสำหรับหน่วยงานภาคอุตสาหกรรมการผลิตและการบริการและภาครัฐ ภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหการ คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง:

1. สินทรัพย์ พงษ์พิทักษ์ชัย. 2549. ระบบบันทึกประวัติการรักษาผู้ป่วย วิทยานิพนธ์ระดับวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหการ คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
2. ณธร ชัยญาคุณาพฤกษ์ และศุภสิทธิ์ พรธนาโรโณทัย. 2549. การพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อส่งเสริมการวิจัยผลลัพธ์ทางสุขภาพ. สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
3. ปรีดา ทศนประดิษฐ์, เกื้อ วงศ์บุญสิน, สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล, สุวาณี สุรเสียงสังข์ และ แกมทอง อินทรรัตน์. 2546. รายงานการศึกษา"ระบบสุขภาพและการประเมินผลการดำเนินการ" วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

4. ณัฏฐพันธ์ เขจรนันท์ และไพบูลย์ เกียรติโกมล. 2542. ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน).
5. สถาบันวิจัยและพัฒนาาระบบสุขภาพชุมชน (สพช.). 2550. การพัฒนาและใช้ประโยชน์ระบบข้อมูลเพื่อพัฒนาระบบบริการปฐมภูมิ. สำนักพิมพ์โมพรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง นนทบุรี หน้า 130-133.
6. สุกัลยา คงสวัสดิ์. 2547. รายงานการศึกษา โครงการ ทบทวนกรอบและชุดดัชนีชี้วัดสุขภาพระดับชาติ, 31 ธันวาคม 2547. นำเสนอต่อสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข.
7. พิมลพรรณ อิศรภักดี, อุไรวรรณ คณิงสุขเกษม และ รศรินทร์ เกรย์. 2550. รายการชุดตัวชี้วัดสุขภาพแห่งชาติ, สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดลและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.).
8. อังสนา บุญธรรม, ศรีธัญญา เบญจกุล, สุกัลยา คงสวัสดิ์. การทบทวนกรอบแนวคิด กระบวนการจัดทำชุดดัชนีชี้วัดสุขภาพ และดัชนีชี้วัดสุขภาพ: กรณีศึกษาองค์การระดับนานาชาติ และระดับชาติของต่างประเทศ. สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข. แหล่งที่มา: http://www.hiso.or.th/hiso/product_hiso/pro_reportIndex1.php [ตุลาคม 2551].

NECESSARY DATA FOR HEALTH CARE MANAGEMENT

Kanokwan Bunprasitchai* and Paveena Chaovalitwongse

Department of Industrial Engineering, Faculty of Engineering, Chulalongkorn University, Bangkok, 10330

ABSTRACT: To efficiently and effectively manage health care system, health care providers must be responsible for sending individual health data and other necessary related data to various departments in ministry of public health. In practice, data required by various public health units may be different sometimes, and may be similar sometimes. Hence, health care providers may have to send redundant data to different public health units which cause unproductive work to health care providers. In order to eliminate this redundancy, the study and determination for necessary data in health care management is proposed. In this research, various source of information are collected, studied, and analyzed such as mission, overall health indicators, report and statistic include the data elements of health. The analysis of current requirements from various public health units leads to redundant data reduction and necessary data identification. As a result, the necessary data can be obtained by two methods: health provider's record and survey. The obtained data can be used to determine health status, health determinants and health care system for assist planning, policy development and support operation in public health. Furthermore, it can help in more efficiently managing public health and the most utilized of nation.

Keywords: information system, health data, health care management

*To whom correspondence should be addressed. E-mail: nuinarak@hotmail.com